

Környezetvédelmi pénzügyi reformmal a zöld gazdaságért

Konferencia Madridban

A 2010 első félévében esedékes spanyol EU-elnökség alkalmából „Környezetvédelmi pénzügyi reformmal a zöld gazdaságért” címmel Madridban rendezett konferenciát¹ 2009. november 26-án az Európai Környezetvédelmi Iroda (EEB²) és az Európai Zöld Költségvetés³ (GBE).

Bevezetőként *John Hontelez*, az EEB főtitkára részletes áttekintést adott a zöld államháztartási reformmal kapcsolatos fejleményekről az Európai Unió szintjén. Emlékeztetett arra, hogy az Európai Bizottság már Jacques Delors elnöksége idején, 1993-ban a „Növekedés, versenyképesség és foglalkoztatottság” című fehér könyvében⁴ felvetette a zöld államháztartási reform szükségességét. Az Európai Tanács 2001-ben Göteborgban tartott csúcstalálkozóján sürgette az árak helyretételét, vagyis azt, hogy az árakban jelenjenek meg az adott tevékenység okozta környezetszennyezési és egyéb károk költségei. Az Unió 2006-ban elfogadott Fenntartható Fejlődés Stratégiája pedig kijelentette, hogy az adókat a munkaerőről a természeti erőforrásokra kell áthelyezni, továbbá 2008-ig (!) minden ágazatra vonatkozóan ki kell dolgozni a környezetileg káros támogatás leépítésére szolgáló „útitervet”, majd azt meg is kell valósítani. A gyakorlatban azonban viszonylag kevés változás történt. Bár az elmúlt években néhány tagország komoly lépéseket tett a zöld államháztartási reform irányába, az EU-ban összességében nem történt meg a kívánatos átalakulás.

Ezután néhány élenjáró ország gyakorlatát ismertették az előadók.

Jacqueline Cottrell a GBE részéről a németországi eredményeket mutatta be. 1999 és 2003 között 55 százalékkal emelték az energiaadókat, és az így keletkező többlet adóbevétel csaknem 90 százalékát a társadalombiztosítási járulék csökkentésére fordították. 2005-ben bevezették a nehéz tehergépkocsik kilométer-arányos útdíját, majd 2006-ban különadót vetettek ki a szén tüzelőanyagként való felhasználására. A reform hatására 17 százalékkal csökkent az üzemanyag-felhasználás és összességében 250 000 új (többlet) munkahely keletkezett. Ma már 150 000 munkahely van a megújuló energiák területén, ami sokkal több, mint a nem megújuló energiák terén dolgozók száma, ami 107 000. Annak ellenére van ez így, hogy az utóbbiak még mindig jelentős állami támogatásban részesülnek. Az adóreform eredményeként egyúttal 2-3 százalékkal csökkent a széndioxid-kibocsátás, pedig az előrejelzések szerint jelentős növekedett volna, amennyiben nem vezetik be a reformot. Az előadó azt is hangsúlyozta, hogy a környezetvédelmi adók beszedése járt a legkisebb adminisztrációs költséggel a teljes adóbevételhez viszonyítva (ld. a táblázatot!). Ez azért is különösen figyelemre méltó, mert a bevétel az ökoadókból jóval kisebb, mint számos egyéb adóból.

¹ A konferencia programja: http://www.eeb.org/events/2009/091126_Madrid_Seminar_Prog.pdf

² A legnagyobb európai környezetvédő civil szervezet, www.eeb.org

³ Ld. www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/brusszel-konf_0810.pdf,

www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/praga-gbe_0905.pdf,

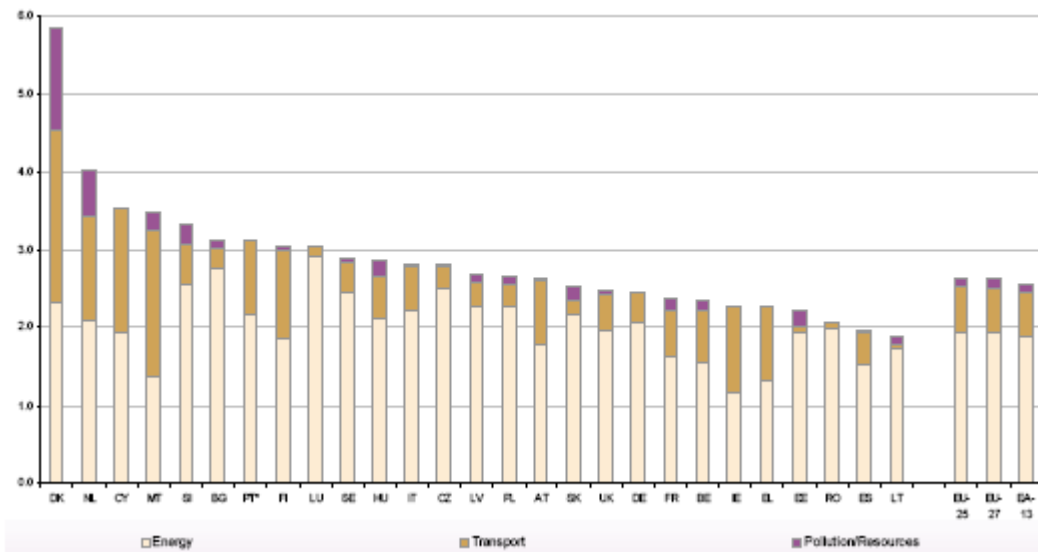
www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/london-gbe_0908.pdf

⁴ Commission White Paper on Growth, competitiveness, and employment (1993)

Egyes adónemek adminisztrációs költsége Németországban

Adónem	Beszédesi költség a teljes adóbevétel százalékában
Társasági adó	5,0
Gépjárműadó	2,9
Személyi jövedelemadó	2,2
Forgalmi adó	1,2
Fogyasztási adó	0,5
Ökoadók	0,1

Søren Dyck-Madsen a Dán Ökológiai Tanács nevű civil szervezettől elmondta, hogy az európai országok között Dániában már évek óta a legmagasabb a környezetvédelmi jellegű adók aránya a bruttó hazai termékhez viszonyítva (ld. az ábrát!). Ennek eredményeként számos szennyezőanyag kibocsátása nagymértékben visszaszorult. A rendkívül magas regisztrációs adóknak köszönhetően pedig Dániában az uniós tagországok között az egyik legalacsonyabb az ezer főre jutó személygépkocsi száma. (Kérdésre válaszolva, azt is elmondta, el tudják kerülni azt, hogy a gépkocsit például Németországban vagy Svédországban jegyeztessék be, ahol sokkal alacsonyabb az adó. Egyrészt nagyon szigorú az ellenőrzés, másrészt a lakosok is azonnal jelentik, ha a szomszéd vagy a munkatárs ilyen módon akar kibújni a közteherviselés alól...)

A környezetvédelmi jellegű adók a GDP százalékában az EU tagországaiban

Vincent Marcus, a francia környezetvédelmi minisztérium pénzügyi kutatási irodájának igazgatója a bevezetés előtt álló széndioxid-adót ismertette. A tervek szerint 2010-től kezdve Franciaországban 17 eurót vetnek ki a kibocsátott széndioxid minden tonnájára azon tevékenységek esetén, amelyek nem tartoznak az uniós emissziókereskedelmi rendszer hatálya alá. Ezt a mértéket fokozatosan emelik, és 2030-ra eléri 100 eurót. (Bár a vonatkozó tanulmányok szerint most 100 eurós adót kellene bevezetni ahhoz, hogy az EU 2020-ra el tudja érni a széndioxid-kibocsátás kitűzött 20 százalékos csökkenését...) Egyúttal a hátrányosabb helyzetű háztartások ellentételezésben részesülnek. A vonatkozó törvényjavaslat vitája most folyik a francia parlamentben.

Több előadó is részletesen foglalkozott a spanyolországi helyzettel. Bár sok környezetvédelmi jellegű adó létezik az országban (ami részben annak köszönhető, hogy egyes tartományok önállóan is bevezethetnek ilyen adókat), összességében ezek mértéke rendkívül alacsony, és így hatásuk szinte elenyésző. Bár részletes javaslatok léteznek egy környezetvédelmi adóreform bevezetésére, ennek politikai támogatottsága jelenleg igen csekély.

A konferencia befejezéseként kerekasztal-beszélgetésre került sor, amelyen részt vett a spanyol Éghajlatvédelmi Ügynökség képviselője is. Bár az iroda a felelős az ország éghajlatvédelmi intézkedéseinek előkészítéséért, a konferencia résztvevőinek semmi konkrétumot nem sikerült megtudniuk...

Munkacsoport-megbeszélés

Másnap az Ecologistas en Acción⁵ irodájában tartotta soron következő ülését az EEB Környezetvédelmi Pénzügyi Reform munkacsoportja, amelyben a Levegő Munkacsoport annak megalakulása, 2001 óta aktívan részt vesz. A jelenlévők beszámoltak arról, mi történt az országaikban az elmúlt időszakban az államháztartás zöldítése terén. Ezután az EU-ban az utóbbi időben történeteket értékelték:

- Az Unió nemrég konzultációra bocsátott, **2020-ig szóló új stratégiájának** tervezetéről⁶, amelynek célja, hogy az EU-t intelligensebb, környezetbarátabb szociális piaccá alakítsa, az a vélemény alakult ki, hogy sok általánosságot tartalmaz, de semmilyen kézzel fogható elkötelezettséget. A munkacsoport részletes véleményt dolgoz ki az anyagról. *Jannisz Paleokrasszasz*, volt uniós környezetvédelmi biztos, aki jelenleg a Görög Környezetvédelmi és Kulturális Örökségvédelmi Egyesület (*Elliniki Etairia*) alelnökeként tagja a munkacsoportnak, vállalta, hogy elkészíti a vélemény tervezetét.
- A munkacsoport figyelemmel kíséri az Európai Bizottság azon munkáját, amelynek célja egy módszertan és „útiter” elkészítése **a környezetileg káros támogatások leépítésére**.⁷ Remélhetőleg az anyag elkészül a kitűzött határidőre, 2010 júniusára. A reményt az is táplálja, hogy a G20-ak 2009. szeptemberi csúcstalálkozójukon elhatározták: felszámolják a fosszilis energiák nyújtott káros támogatásokat.⁸
- Az EU **Energiahatékonysági Akciótervével** kapcsolatban öt nagy, brüsszeli székhelyű környezetvédő szervezet nemrég levelet írt⁹ az Európai Bizottságnak, amelyben egyebek mellett sürgették a gazdasági eszközök alkalmazását. A munkacsoport nyomon követi majd a további fejleményeket.
- A **svéd EU-elnökség** értékelésénél a munkacsoport tagjai egyöntetűen csalódottságuknak adtak hangot. A környezetvédelem iránt elkötelezett svédektől azt várták volna, hogy komoly kezdeményező szerepet játszanak, ehelyett az elnökségük a szép szavakon túlmenően igencsak közömbösekként mutatkoztak a környezetvédelmi témák iránt.
- A munkacsoport tagjai szerint a most következő **spanyol EU-elnökségtől** sem várható sok jó. A spanyol kormány az EU egész története alatt a környezetvé-

⁵ Az egyik legnagyobb – 300 helyi csoporttal rendelkező – spanyol környezetvédő civil szervezet.

⁶ Ld.

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1807&format=HTML&aged=0&language=HU&guiLanguage=hu>

⁷ Ld. http://www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/brusszel-karostamogatások_0910.pdf

⁸ Ld. <http://www.pittsburghsummit.gov/resources/129661.htm> (angol nyelven)

⁹ http://eeb.org/activities/General/091030_EEAP_NGO_letter.pdf (angol nyelven)

delmi intézkedések fő kerékkötője volt, és az előző napi hivatalos megnyilvánulásokból is az látszott, hogy nem kívánnak változtatni ezen a magatartáson. Az EEB azt tervezi, hogy egy újabb konferenciát tart Madridban tavasszal a zöld államháztartási reformról azzal a céllal, hogy jobban felkeltse a spanyol kormány érdeklődését a téma iránt. Ez azért is időszerű, mert a 20 százalékos spanyolországi munkanélküliség leküzdését nagymértékben segítené a gazdasági zöldítése.

- Elkezdődött az **uniós költségvetés tervezése a 2014-2020-as időszakra**. A munkacsoport megállapította, hogy az uniós támogatások jelentős része környezetvédelmi szempontból káros tevékenységeket segít. Ráadásul ezek a támogatások nagy része a gazdasági versenyképességet tekintve is hátrányos. Ezért a munkacsoport javaslatokat dolgoz ki az EU részére, hogy miként lehetne az uniós forrásokat teljes egészében környezetileg fenntartható módon felhasználni. Egyebek mellett szükséges az ún. fenntarthatósági kritériumok pontos meghatározása és szigorú számonkérése. (Az uniós szabályok szerint csak olyan támogatás adható, amelyek megfelelnek a fenntarthatósági kritériumoknak. Azonban ezeknek a mibenlétét a hatályos szabályozás homályban hagyja...) Szükséges a környezetvédelmi vizsgálatok szigorítása, illetve eredményeinek kötelező alkalmazása. A támogatás nem eredményezheti az üvegházgázok kibocsátásának növekedését, és ennek megállapításához megfelelő módszertant kell kidolgozni. A javaslatok tervezetének elkészítését a Levegő Munkacsoport képviselője vállalta.
- A munkacsoport kedvező előrelépésnek tekinti az Európai Bizottság tervezetét az **energiaadókról szóló új irányelvre**.¹⁰ A tervezet szerint az energiaadó mellett bevezetnék a széndioxid-adót, ami eddig uniós szinten nem létezett. Az energiaadó alóli mentességek túlnyomó részét pedig eltörölnék. (Jelenleg igen sokféle ilyen mentességi lehetőség létezik.) A munkacsoport szerint a tervezet fő hátránya, hogy az adók mértéke messze elmarad attól a szinttől, ami szükséges az éghajlatvédelmi célok eléréséhez. Továbbá a különböző mértékegységek nehezen összehasonlíthatók, ami megnehezíti az egyes adómértékek összevetését is. (A Levegő Munkacsoport képviselője vállalta egy egyszerűen átlátható táblázat elkészítését.) Mivel az adókról szóló jogszabályok elfogadásához mind a 27 tagország egyetértése kell, a környezetvédő civil szervezetekre komoly feladat hárul, hogy egyes tagországok legalább ne rontsák le a bizottsági tervezetet. Ugyanakkor szorgalmazni kell az adómértékek jelentős emelését is. A kommunikációban pedig hangsúlyozni kell, hogy az így nyert bevételek milyen hasznos célokra használhatók, illetve használandók fel.

A Levegő Munkacsoport képviselője tájékoztatást adott az Európai Zöld Költségvetés következő éves konferenciájának előkészítéséről, amelyre Budapesten kerül sor 2009. július 8-án és 9-én. Az EEB munkacsoportja úgy döntött, hogy következő ülését szintén Budapesten tartja, a konferenciát követő napon.

Budapest, 2009. november 30.

Lukács András
a Levegő Munkacsoport elnöke

¹⁰ Az EEB és a GBE korábban már közzétett egy állásfoglalást az új irányelv-tervezetről: http://www.foes.de/pdf/2009-10-GBE-GreeningtheEnergyTaxDirective_final.pdf (angol nyelven)